**Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan verojaosto**

sara.kuitunen@eduskunta.fi

**Viite: Hallituksen esitys eduskunnalle sähköistä tiedoksiantoa Verohallinnossa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 157/2025 vp), kuulemispyyntö**

**Asia: Vanhusasiavaltuutetun lausunto**

Vanhusasiavaltuutetun lakisääteisenä tehtävänä on edistää ikääntyneiden ihmisten asemaa ja oikeuksien toteutumista. Osa tätä tehtävää on seurata lainsäädännön kehittämistä ja toimeenpanoa sekä yhteiskunnallista päätöksentekoa sekä arvioida niiden vaikutuksia ikääntyneisiin.

Iäkkäiden yhdenvertaisen aseman edistäminen digitalisoituneessa yhteiskunnassa on vanhusasiavaltuutetun työn keskeisimpiä painopisteitä. Digitalisaatio ja vaikeudet asioida digitaalisesti taikka asioida ilman digitaitoja ovat aihepiiri, josta valtuutettu saa eniten yhteydenottoja kansalaisilta.

Vanhusasiavaltuutettu pitää välttämättömänä sitä, että huolehditaan siitä, että vaihtoehtoisia asiointi- ja viestintäkanavia on Verohallinnossa tarjolla heille, jotka ei käytä digipalveluita tai jotka eivät kykene itsenäisesti digitaaliseen asiointiin. On tärkeää, että tosiasiallisesti varmistetaan heille yhdenvertaiset mahdollisuudet omien asioiden hoitamiseen ja tiedonsaantiin. Näiden vaihtoehtoisten kanavien käytön tulee olla helppoa, eikä niiden löytäminen tai käyttö saa edellyttää digitaalisia taitoja esimerkiksi yhteystietojen tai ohjeiden löytämiseksi.

## 1. *Verohallinnon sähköisen asiointipalvelun käytön lopettaminen*

Hallituksen esityksen mukaan verotuspäätösten ja muiden verotusta koskevien asiakirjojen sähköistä tiedoksiantoa laajennettaisiin, eikä verovelvollisen suostumus olisi enää edellytyksenä sähköiselle tiedoksiannolle. Esityksen mukaan verovelvollinen voisi milloin tahansa ilmoittaa Verohallinnolle, ettei käytä Verohallinnon sähköistä asiointipalvelua. Hän kiellostaan huolimatta joutuisi kuitenkin sähköisen tiedoksiantomenettelyn piiriin, jos olisi tukipalvelulaissa tarkoitetun viestinvälityspalvelun käyttäjä tai ilmoituksensa jälkeen käyttäisi Verohallinnon sähköistä asiointipalvelua.

Muutetun ehdotuksen mukaan ”*Päätösten ja asiakirjojen tiedoksiantoon sovelletaan uudelleen 5 momenttia, jos 5 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu verovelvollinen kirjautuu Verohallinnon sähköisen asiointipalveluun, kun 30 päivää on kulunut ilmoituksen saapumisesta Verohallintoon*.”

**Vanhusasiavaltuutettu ei pidä nyt ehdotettua 30 päivää kohtuullisena.**

Hallituksen esityksessä sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi (HE 124/2025 vp) esitetään kuuden kuukauden määräaikaa sähköisestä tiedoksiannosta kieltäytymisen jälkeen. Tätäkin esitettyä määräaikaa voidaan pitää lyhyenä monien palveluissa asioivien kannalta.

Epäselviä ja oikeusturvaa vaarantavia tilanteita voi aiheutua verovelvollisille näistä keskenään erilaisista ajoista, jos henkilö on kieltäytynyt tukipalvelulaissa tarkoitetun viestinvälityspalvelun käytöstä ja käsittänyt, että kielto olisi kokonaisuudessaan tehokas kuuden kuukauden ajan.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon kohdassa 11 todetaan, että ”v*aliokunta on todennut, että kyseiseen sääntelyyn sisältyvä ehdotus viestinvälitystilin avaamisesta viranomaisaloitteisesti uudelleen lyhyehkön 6 kuukauden määräajan jälkeen on ollut ongelmallinen. Perustuslakivaliokunta totesi, että kyseinen sääntelymalli aiheuttaa merkittävän riskin perustuslain 21 §:n mukaisten oikeuksien toteutumiselle. Perustuslakivaliokunnan mukaan kyseinen sääntelymalli voi saadun selvityksen mukaan vaarantaa erityisesti sellaisten henkilöiden oikeuksia, joiden kyky tai mahdollisuudet käyttää digitaalisia laitteita tiedoksiantojen vastaanottamiseen on muuttunut (PeVL 59/2025 vp, kappaleet 16—21).*

**Vanhusasiavaltuutettu pitää myös erittäin ongelmallisena sitä, että vaikka henkilö nimenomaisesti kieltäytyy sähköisestä tiedoksiannosta, olisi kieltäytyminen ehdotuksen mukaan tehokas vain määräaikaisesti. Jos sähköinen tiedoksianto voi tulla mahdolliseksi määräajan kuluttua ilman, että kansalainen edes itse huomaa tai tietää sitä, voi tämä vaarantaa vakavasti henkilöiden oikeuksia.**

2. ***Herääkö perustuslakivaliokunnan lausunnosta PeVL 60/2025 vp muita huomioita, joita haluatte nostaa esille?***

Perustuslakivaliokunnan lausunnon kohdassa 7 todetaan, että perustuslakivaliokunta on yleislaista antamassaan lausunnossa katsonut, että viranomaisen ilmoitukset tiedoksi annettavasta asiakirjasta tulee toimittaa asianosaisen nimenomaisesti valitsemaan sähköiseen yhteystietoon, joka voi olla esimerkiksi sähköposti, puhelin tai viestinvälityspalvelu.

Jos Verohallinnon sähköinen tiedoksiantomenettely on käytössä, on hyvin tärkeää, että verovelvollinen saa sähköisen ilmoituksen tiedoksiannosta haluamallaan tavalla. Miten on tarkoitus huomioida ne tilanteet, joissa Verohallinnolla ei ole verovelvollisen ilmoittamaa sähköistä yhteystietoa?

**Vanhusasiavaltuutettu pitää välttämättömänä, että tukea digitaalisten taitojen oppimiseen ja ylläpitämiseen taataan elämänkulun loppuun asti**

Digitalisaation avulla voidaan edistää merkittävästi myös ikääntyvien ihmisten yhdenvertaisuutta esimerkiksi tuottamalla asuinpaikasta riippumattomia palveluita. Vaihtoehtoisia asiointi- ja viestintäkanavia tulee järjestää niille henkilöille, jotka eivät käytä digipalveluita. Mahdollisuus vaikuttaa, hoitaa asioitaan tai saada tietoa on taattava yhdenvertaisesti kaikille.

Yli 65-vuotiaissa on yli 500 000 henkilöä, joilta joko puuttuu kokonaan digitaidot tai ne eivät riitä itsenäiseen asiointiin. Luku perustuu THL:n TerveSuomi -tutkimuksen tulosten perusteella tehtyyn arvioon. Jopa yli 90 prosenttia 75-vuotta täyttäneistä koki esteitä ja huolia sähköisten palvelujen käytössä vuonna 2024 (Sotkanet, THL).

Erilainen tukeminen tai asiointi toisen puolesta on yhä yleisempää siitä syystä, että monet eivät pysty tai uskalla toimia itse digitaalisessa ympäristössä. Digi- ja väestötietoviraston mukaan jopa kolmannes (34 %) 65–99-vuotiaita koskevasta asioinnista hoidetaan jonkun toisen henkilön toimesta. (DVV 2025.)

Lopuksi vielä haluamme välittää iäkkään kansalaisen yhteydenoton vanhusasiavaltuutettuun, joka tiivistää monen kokemuksia: **”On todella pelottavaa ja turvatonta olla vanha tänä päivänä. Ei ole minkään arvoinen, jos ei ole syntynyt älypuhelin kädessä.”**

Helsingissä, maaliskuun 3 päivänä 2026

Vanhusasiavaltuutettu Päivi Topo

Erityisasiantuntija Marjut Vuorela

Vanhusasiavaltuutettu, PL 24 Valtioneuvosto
puhelin: 029 566 6900

Sähköposti: vanhusasia@oikeus.fi
www.vanhusasia.fi